

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้จะไ้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ประจำเขตการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษาให้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจงานนิเทศ การศึกษาให้ละเอียดและชัดเจน เพื่อนำไปสู่การศึกษาวิจัย ซึ่งจะได้นำเสนอ ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความสำคัญ ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
3. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
4. หลักการนิเทศการศึกษา
5. กระบวนการทางการนิเทศการศึกษา
6. หน้าที่ของศึกษานิเทศก์
7. หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
8. หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ประจำเขต การศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
9. ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

นักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศ การศึกษาไว้หลายแนวคิด ดังนี้

ไวลส์ และ โลเวลล์ (Wiles and Lovell 1983: 46) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือระบบพฤติกรรมขององค์การ ซึ่งเป็นการทำงานที่มีผลกระทบสู่พฤติกรรมการสอนของครูในระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนแก่นักเรียนให้ดีขึ้น

แฮร์ริส (Harris 1975: 10-11) ได้กล่าวสรุปว่า การนิเทศการศึกษา คือการกระทำใด ๆ ที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคลากร และสิ่งของ เพื่อชำระรักษา หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้โรงเรียนเกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ

กู๊ด (Good 1973: 572) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา ในการที่จะส่งเสริมแนะนำครู และบุคลากรทางการศึกษา ในวิธีเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน อันได้แก่ ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การพัฒนาครู เลือกลง และปรับวิถึอุปประสงค์ เนื้อหาวิธีสอน และปรับปรุงการประเมินผลการเรียนการสอน

เบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner 1965: 11) ได้ให้ความเห็นว่า การนิเทศการศึกษา คือ เทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้บริการเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม และพัฒนาการต่อเนื่อง

วไลร์คิน บุษยสวัสดิ์ (2530: 5) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความหมายหลายประการ มีทั้งความหมายในวงกว้างและวงแคบ การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ โดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู หรือผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกคนหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สงัก อุทรานันท์ (2530: 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่ง

สัมฤทธิ์ผลสูงสุด ในการเรียนของนักเรียน

นิพนธ์ ไทยพานิช (2529: 17) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามของบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรมและให้บริการ กับผู้บริหารและครู ในทางตรงและทางอ้อม ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน ของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

อาคม จันทสุนทร (2525: 1) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นบริการอย่างหนึ่งที่จัดให้แก่ระบบการศึกษาอย่างมีเทคนิค และเป็นไป ในทางวิชาการ การนิเทศการศึกษาจะกระทำต่อบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครู ผู้บริหาร และฝ่ายบริการอื่น ๆ ในวงการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมาย ปลายทางที่ผลการศึกษา หรือเด็กที่ใ้รับการการศึกษา

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่ประมวลมาข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการในการทำงานร่วมกัน ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียน การสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ของการศึกษา

ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

ในสภาพปัจจุบัน สภาวะสังคมกำลังพัฒนาเปลี่ยนแปลง จึงมีความ จำเป็นต้องพยายามปรับสภาพทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาคณาจารย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนา ไปสู่อนาคต การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญ และความจำเป็นต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังที่ ภิญโญ สาธร (2523: 46-47) ใ้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า มีความจำเป็น และมีบทบาทสำคัญมาก ในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา ทำให้วิชาชีพทางการศึกษาเจริญ
งอกงาม ทำให้ครูอาจารย์พัฒนาตนเองก็ยิ่งขึ้น มีความรู้ความสามารถ
มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพในการทำงานของการศึกษามากยิ่งขึ้น

2. การนิเทศการศึกษา ทำให้เกิดการปรับปรุง และ เกิด
การเลือกเอาสิ่งที่ดีที่สุด มาเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพราะ
ศึกษานิเทศก์คลุกคลีอยู่กับงานการศึกษาและประชาชน จนมีความรู้ และ
ประสบการณ์เพียงพอที่จะบอกว่า สิ่งใดคือสิ่งที่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ
ต้องการ และ สิ่งนั้นควรจะกลายเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพราะ
การศึกษาจะต้องสนองความต้องการของประชาชน

3. การนิเทศการศึกษา ทำให้มีการปรับปรุงวิธีสอน และ
วิธีให้การศึกษาก็ยิ่งขึ้น เพราะศึกษานิเทศก์เข้าไปทำหน้าที่ ทั้งให้คำแนะนำ
ปรึกษา และวิเคราะห์ วิจัยงานต่าง ๆ ของการให้การศึกษายู่เสมอ
ทั้งนี้ ศึกษานิเทศก์อาศัยประสบการณ์ และผลของการวิจัยทางการศึกษา
และการวิจัยอื่น ๆ ทั้งที่ศึกษานิเทศก์ทำเอง และที่ผู้อื่นนำเอามาเป็นแนว
ทางในการวิเคราะห์วิจารณ์ ผลงานของศึกษานิเทศก์จึงเที่ยงตรง ไม่
ลำเอียง

4. การนิเทศการศึกษา ช่วยให้มีการวัดและประเมินผลการ
ศึกษาก็ขึ้น เพราะศึกษานิเทศก์เป็นคนนอก มีอิสระครูอาจารย์ที่สอนอยู่เอง
ย่อมมองเห็นอะไรบกพร่องอย่างไร ในการเรียนการสอน

ชาอุทัย อาจินสมาจาร (2525: 5) กล่าวถึงความจำเป็น
ในการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นในการให้บริการทาง
วิชาการ การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ย่างยากสลับซับซ้อน เพราะเป็นกิจกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลากร การนิเทศการศึกษาเป็นการให้บริการแก่ครูเป็น
จำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถต่าง ๆ กัน และปัจจุบันการขยายตัว
ทางการศึกษามากขึ้น สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะต้องอาศัยความช่วยเหลือ

2. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อความมุงองงามของครูถึงแม้ว่า ครูทุกคนจะได้รับการฝึกฝนการเป็นครูมาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูจำเป็นที่จะต้องปรับปรุง และฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ครูทำงานในสถานการณจริง

3. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือของครูในการเตรียมการสอน เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ และต้องเผชิญกับภาระหน้าที่ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่มีเวลาเพียงพอต่อการเตรียมการสอน การนิเทศการศึกษาจึงช่วยลภภาระของครู

4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษา ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ขอเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ จากการอภิปราย และจากการค้นพบของการวิจัย มีความจำเป็นต่อครู การนิเทศการศึกษาสามารถให้บริการแก่ครูได้

5. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางคานวิชาชีพแบบประชาธิปไตย การนิเทศการศึกษาสามารถให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังสามารถรวมพลังของบุคคลที่ร่วมอยู่ในกระบวนการทางการศึกษา

นอกจากนี้ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530: 11-12) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ว่า

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Social Change) ผู้นิเทศก์ หรือ คีษานิเทศก์ ต้องทำตัวเป็นตัวการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยทำการร่วมกับครู อาจารย์ คณะครู คณะบุคคล ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกษตร เป็นสังคมอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่าง ๆ เช่น ประถม มัธยม และวิทยาลัยครู เป็นต้น

2. การผลิตครู ต้องเป็นที่ยอมรับกันว่า สถาบันผลิตครูบางแห่งไม่สามารถผลิตครูที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เมื่อครูอาจารย์ไปทำงานในโรงเรียนแล้ว ต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการ (Inservice Training) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ครูนั้นเป็นผู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา (Standardization) ในการรักษามาตรฐานการศึกษานั้น ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกจากผู้มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ให้แก่ครูประจำการใหม่ที่มีความติดวางไกล

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นที่คงจกัให้มีการนิเทศการศึกษาขึ้นนั้น เพราะการนิเทศการศึกษา จะช่วยให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ ปรัชญา และนโยบายทางการศึกษาได้แจ่มชัดขึ้น ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ช่วยให้ครูก็คัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม นอกจากนี้ การนิเทศการศึกษายังช่วยพัฒนาบุคลากรประจำการ ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยเหตุนี้ การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไม่ว่าจะของประเทศใด ต่างมีจุดมุ่งหมายปลายทางเหมือนกัน คือ ช่วยครูปรับปรุง หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดีแก่ตัวนักเรียน อาจแตกต่างกันไปบ้างตามสภาพของสังคมวัฒนธรรม กิ่ง เช่น

กู๊ด (Good 1973: 572) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เกิดความงอกงามทางอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์การศึกษา และช่วยเลือกและปรับปรุงวิธีสอน

กวินน์ (Gwynn 1964: 27-31) ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายหลักของการนิเทศการศึกษา ก็คือ

1. เพื่อช่วยเหลือให้ครูเข้าใจ เกิดกำลังใจ
2. เพื่อช่วยพัฒนาครู ให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้นับคัมภีร์ และเพื่อนร่วมงาน
3. เพื่อช่วยครู ในการจัดหาและเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน
4. ช่วยให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
5. สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความสามารถพิเศษ และประสบการณ์ของเขามาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยการให้เป็นที่ปรึกษาของครูใหญ่
6. เพื่อเป็นการช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ
7. กระตุ้นให้ครูรู้จักการประเมินผลงานของตนเอง
8. ช่วยให้ครูมีความรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จ มีความอบอุ่นใจ ปลอดภัย และมีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. กระตุ้นให้ครูร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
10. ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียนและนักเรียน

ในเรื่องจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษานี้ ถ้ามองให้แคบเข้าสู่อุทิศการสอนของครู จะเห็นว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือและปรับปรุงครู ซึ่ง นพพงษ์ บุญจิตราภูลย์ (2524: 239-240) ได้สรุปไว้ 6 ประการ และเรียกเป็นอักษรย่อ ดังนี้ คือ OSMMAE ซึ่งย่อมาจาก

O = Objectives	การช่วยเหลือครู ในการเลือกและปรับปรุง วัตถุประสงค์ของการสอน
S = Subject Matters	การช่วยเหลือครู ในการเลือกและปรับปรุง เนื้อหาการสอน
M = Method	การช่วยเหลือครู ให้รู้จักเลือกและปรับปรุง การใช้วิธีการสอน
M = Materials	การช่วยเหลือครู ให้รู้จักเลือกและปรับปรุง การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน
A = Activities	การช่วยเหลือครู ให้รู้จักเลือกและปรับปรุง การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอน
E = Evaluation	การช่วยเหลือครู ให้รู้จักเลือกและปรับปรุง วิธีการประเมินผลการเรียนการสอน

สำหรับส่วนราชการในประเทศไทย ได้กำหนดความมุ่งหมายของ
การนิเทศการศึกษาไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 ดังนี้

1. เพื่อรักษาและส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ
โรงเรียนในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อแก้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร
ผู้สอน และบุคลากรของโรงเรียน ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในการทำ
งานจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด
ไว้ในหลักสูตร และนโยบายของกรมสามัญศึกษา
3. เพื่อปรับใช้หลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอน ให้มี
ประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเสนอใช้หลักสูตร
ที่จำเป็น ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาพิเศษ หรือหลักสูตรเฉพาะอย่าง ตาม
ความจำเป็น

4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าว รวมทั้งให้มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา

5. เพื่อให้คำปรึกษาและประสานงานทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัดกระทรวง และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ

6. เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการ เขตสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินโครงการและงานพัฒนาต่าง ๆ ที่มีขอบข่ายไปยังเขตการศึกษาและจังหวัด (กรมสามัญศึกษา 2530: 2-3)

จากแนวคิดและระเบียบดังกล่าว พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายหลักของการนิเทศการศึกษา คือ เพื่อการแก้ปัญหา มุ่งที่จะพัฒนาครู ช่วยเหลือครู และเพื่อการสร้างขวัญ และกำลังใจ

หลักการนิเทศการศึกษา

นิเทศการศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงหลักการนิเทศการศึกษาในการปฏิบัติงาน การนิเทศการศึกษาจึงจะมีประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา นักการศึกษาได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

มาร์คส์, สโตปส์ และ คิง-สโตปส์ (Marks, Stoops and King - Stoops 1978: 5-6) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นโครงการทางการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

2. ครูต้องการรับบริการค่านิทเทศการศึกษา และบริการนี้
ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของครูใหญ่

3. การนิเทศการศึกษา ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของบุคลากรในโรงเรียน

4. การนิเทศการศึกษา จะช่วยชี้ให้เห็นความต้องการของ
บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้เด่นชัดขึ้น

5. การนิเทศการศึกษา จะช่วยให้เห็นเป้าหมาย และจุด
มุ่งหมายทางการศึกษาชัดเจนขึ้น

ซารี มณีศรี (2523: 13-15) ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานของการ
นิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นการกระตุ้นเตือน การประสาน
งาน และแนะนำให้เกิดความสำเร็จของงานแก่ครูโดยทั่วไป

2. การนิเทศการศึกษา ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3. การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์

4. การนิเทศการศึกษาเป็นการปรับปรุงหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้อง

พันกัน

5. การนิเทศการศึกษา มุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ

6. การนิเทศการศึกษา คือการสร้างมนุษยสัมพันธ์

7. การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่าง
โรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะในเขตชนบท

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529: 2-4) ได้ให้หลัก
การนิเทศการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษา คือ ปรัชญา (Philosophic)
2. การนิเทศการศึกษา คือ ความร่วมมือกัน (Cooperative)
3. การนิเทศการศึกษา คือ งานสร้างสรรค์ (Creative)
4. การนิเทศการศึกษา คือ วิทยาศาสตร์ (Scientific)
5. การนิเทศการศึกษา คือ ยังให้เกิดผลในทางบวก (Effective)

หลักการนิเทศการศึกษาจากแนวคิดดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษา ควรจะตั้งอยู่บนหลักการที่ถูกต้องตามหลักการวิชาการ มีจุดมุ่งหมาย และนโยบายที่แน่นอน โดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษาของชาติ มีการวางแผนงานอย่างเป็นระเบียบ มีการพิจารณาคัดเลือกร่วมกันแก้ปัญหา โดยใช้ระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย มีการใช้อำนาจน้อยที่สุด และอำนาจนั้นมาจากหมู่คณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พยายามเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านความคิดและการกระทำ พร้อมทั้งให้ขวัญและกำลังใจ ให้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานกับหมู่คณะ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานมากขึ้น การนิเทศการศึกษาจะต้องมีการวัดและประเมินผลอยู่เสมอ

กระบวนการนิเทศทางการศึกษา

กระบวนการทางการนิเทศการศึกษา หมายถึง แบบแผนของการนิเทศการศึกษา ที่สำคัญขั้นตอนไว้ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระเบียบแบบแผน และจะต้องเป็นแบบแผนที่ดี พร้อมด้วยเหตุผลและเป็นไปได้

กระบวนการทางการนิเทศการศึกษา เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้นิเทศจะต้องกำหนดขั้นใช้ในการดำเนินการนิเทศ เพื่อช่วยให้งานนิเทศการศึกษา ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แฮร์ริส (Harris 1963: 14-15) ให้นำแนวความคิดของแอลเลน (Allen) เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปมาเสนอ

ให้ใช้กับการนิเทศการศึกษา เรียกว่าตัวย่อว่า "POLCA" มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **Planning Processes (P)** หมายถึง การวางแผน ในการปฏิบัติงาน โดยคิดว่าจะทำอะไร กำหนดจุดมุ่งหมายของงาน พัฒนาวิธีดำเนินการ กำหนดงานที่จะดำเนินการ คาดคะเนถึงผลที่จะได้รับ จากโครงการ และวางโครงการ

2. **Organizing Processes (O)** หมายถึง การจัด โครงสร้างของการดำเนินงาน โดยสร้างเกณฑ์ในการทำงาน จัดหา ทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์ของงาน แบ่งงาน โดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีการประสานงาน มอบหมายอำนาจให้ ตามหน้าที่ วางโครงการของหน่วยงาน และพัฒนานโยบายต่าง ๆ

3. **Leading Processes (L)** หมายถึง บทบาทฐานะ ผู้นำ โดยดำเนินการวินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกตัวบุคลากร กระตุ้นให้ บุคลากรทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน การสาธิตในการปฏิบัติงาน การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ การติดต่อสื่อสาร การให้กำลังใจ การให้คำแนะนำ ให้มีความ ก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ให้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน แสวงและอธิบาย เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

4. **Controlling Processes (C)** หมายถึง การควบคุม การปฏิบัติงาน ดำเนินการโดยการพิจารณามอบหมายงาน ให้ความสะดวก ในด้านต่าง ๆ พิจารณาลงโทษ มีการแก้ไขทันทีเมื่องานผิดพลาด ให้บุคลากร ออกจากงาน การคัดเตือน และการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงาน

5. **Assessing Processes (A)** หมายถึง การตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน โดยการประเมินผลการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน วิจัยผลการปฏิบัติงาน

งานนิเทศการศึกษา เป็นงานบริหารอย่างหนึ่ง จัดอยู่ในงานบริหาร วิชาการ ดังนั้น กระบวนการที่ใช้ในการนิเทศการศึกษา จึงสามารถใช้

กระบวนการบริหารทั่วไปได้ หลักและวิธีการบริหารที่ได้รับความนิยมมาก เห็นจะได้แก่ ข้อเขียนของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการบริหารไว้ 7 ประเภทด้วยกัน เรียกด้วยตัวอักษรย่อตัวต้นของคำว่า POSDCORB ทั้งนี้ ภายใต้อาณาจักร ไคสรูปไว้ ดังนี้

1. Planning (P) หมายถึง การวางแผน หรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่า มีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ

2. Organizing (O) หมายถึง การจัดรูปโครงการ หรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยลักษณะ และวิธีการปฏิบัติงานสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป

3. Staffing (S) หมายถึง การบริหารอันเกี่ยวกับตัวบุคคล หรือ เจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน การบริหารงานบุคคลดังกล่าว รวมถึงแต่การแสวงหากคนมาทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรม และพัฒนาบุคคลที่บรรจุแต่งตั้งไว้แล้ว การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้นและการลดขั้น ตลอดจนการพ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานที่ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ตลอดไป

4. Directing (D) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ หลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณางานโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน

5. Coordination (Co) หมายถึง การประสานงาน หรือสื่อสัมพันธ์หน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การ หรือสำนักงานใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกัน แต่ทุกหน่วยงานทำงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ หรือหน่วยงานใหญ่ร่วมกัน

6. Reporting (R) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา หรือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง การเสนอรายงานทำให้ผู้บังคับบัญชารายความก้าวหน้าของงานทุกกระเบาะสะท้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ในขณะเดียวกัน ควรเสนอรายงานให้ผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ทราบด้วย จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน และเป็นการบำรุงขวัญไปในตัว การเสนอรายงานจำเป็นต้องจะมีการบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานไว้เป็นระยะ ๆ มีการวิจัย การประเมินผล และการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ จึงจะสามารถทำรายงานได้ถูกต้อง รัดกุม และสมบูรณ์

7. Budgeting (B) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การเงิน การวางแผน หรือโครงการในการใช้จ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน หรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบ และรัดกุม (วิทยุ โทร 2519: 65-66)

จึงสรุปได้ว่า กระบวนการทางการนิเทศการศึกษา อาจใช้กระบวนการทางการบริหารได้ ขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน การจัดทำงบประมาณ รวมทั้งการควบคุมงบประมาณ และการประเมินผลงานด้วย

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์

การนิเทศการศึกษา จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ศึกษานิเทศก์ต้องรู้ และเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน ศึกษานิเทศก์จะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือตามหน้าที่ ที่ได้กำหนดไว้ เพราะหน้าที่เป็นข้อกำหนดบทบาทในการทำงานด้วย ส่วนการกำหนดหน้าที่นั้น ขึ้นอยู่กับแนวความคิดของนักการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงาน หรือแต่ละสังกัด ของศึกษานิเทศก์นั้น ๆ

กวินน์ (Gwynn 1961: 27-31) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหน้าที่
ความรับผิดชอบ ของศึกษานิเทศก์ไว้ 3 ประการ คือ

1. รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล
2. รับผิดชอบในด้านการประชาสัมพันธ์ และช่วยให้บริการด้านการสอนของครู ให้เป็นไปได้อย่างไคผลที่สุด
3. รับผิดชอบในฐานะเป็นวิทยากรของกระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารการศึกษาระดับอื่น ๆ และทำหน้าที่อบรมครูประจำการ เผยแพร่โครงการการศึกษา ให้แก่ครู และประชาชนไคทราบทั่วกัน

นอกจากนี้ กวินน์ (Gwynn 1961: 27-31) ยังมีความเห็นว่า
ศึกษานิเทศก์มีงานหลัก 10 ประการ คือ

1. ช่วยเหลือครู และครูใหญ่ ให้รู้เรื่อง เด็กและเข้าใจเรื่อง เด็กให้ดีขึ้น เช่น ความต้องการความพร้อม การเจริญเติบโต และการพัฒนาการของเด็กรายต่าง ๆ
2. ให้ความช่วยเหลือครู ในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง พร้อมทั้งช่วยให้เกิดความร่วมมือของหมู่คณะครูในโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ครูทำ และใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน
4. ช่วยเหลือครูปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
5. ส่งเสริมและให้โอกาสครูที่เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาที่มีอยู่ในโรงเรียน ไคช่วยเหลือเพื่อนครูตามความสามารถ
6. ให้ความช่วยเหลือครู ในด้านการประเมินผลพัฒนาการของเด็กไคอย่างถูกต้อง
7. ส่งเสริม บัวยุ ให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการปฏิบัติงาน และความก้าวหน้าของตนเอง
8. ช่วยเหลือครูประสบความสำเร็จ รู้สึกมั่นคงในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตในสังคม

9. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร และนำผลไปเสนอแนะให้ครูเข้าใจ นำไปใช้ในการสอนได้จริง

10. ช่วยให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และประชาชน ได้รับทราบเกี่ยวกับผลงานและความก้าวหน้าของโรงเรียน

ลูซิโอ และ แมคเนล (Lucio and McNeil 1962: 26) กล่าวถึง หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า มี 6 ประการ ได้แก่

1. การวางแผน ศึกษานิเทศก์ต้องรู้จักการวางแผนปฏิบัติงานของตนเอง และหมู่คณะ เพื่อพัฒนานโยบายทางการศึกษา
2. การบริหาร ศึกษานิเทศก์ควรคัดเลือกทีมงานด้วยตนเอง เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน
3. การนิเทศ ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการสอนให้ดีขึ้น
4. การพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร จัดทำคู่มือครู และช่วยเลือกแบบเรียนให้แก่โรงเรียน
5. การสาธิตการสอน ศึกษานิเทศก์ควรสาธิตการสอนให้ครูดูโดยด้วยตนเอง หรือจัดให้บุคคลอื่นสาธิตให้ดู
6. การวิจัย ศึกษานิเทศก์ควรทำการวิเคราะห์ ค้นคว้า ทดลองเกี่ยวกับเรื่องการสอน ด้วยวิธีการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน พร้อมทั้งเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ และผลการวิจัยให้ครูทราบ

สเวียร์ริงเจน (Swearingen 1962: 42) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการทางการศึกษาไว้ 8 ประการ คือ

1. ส่งเสริมการประสานงาน
2. ส่งเสริมการเป็นผู้นำ

3. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
4. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมค่านิยมการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญขึ้น
6. ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอน
7. ส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพของครู
8. สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูใหญ่ผู้มีความมั่นใจ และประสบ

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

แฮร์ริส (Harris 1963: 13-14) ได้เสนอหน้าที่ ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตร
2. จัดระบบการสอน แนะนำการสอน
3. จัดครูทำการสอน
4. เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ครู
5. เตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน
6. เตรียมมอบกรมครูประจำการ
7. จัดประชุมนิเทศครูใหม่
8. ช่วยเหลือบริการพิเศษ
9. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
10. ประเมินผลการศึกษา

สุภาพร ราชากรกิจ (2516: 76-77) ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า

1. วางแผนงานร่วมกับครู ทั้งที่เป็นรายบุคคล และ รายกลุ่ม เพื่อพัฒนานโยบายการศึกษา ร่วมงานโครงการ กำหนดงานให้บรรลุผล โดยทำหน้าที่ปรึกษา และ แนะนำขจัดปัญหาของครู

2. ร่วมมือค้ำบริหาร ช่วยในการคัดเลือกสำเนาและ
แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา
3. จัดให้มีการประชุม ปรึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอน
ส่งเสริมให้ครูแสวงหาวิชาการใหม่ ๆ และนำมาปรับปรุงวิธีสอน
4. จัดพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน โดยช่วยคณะครูตั้งจุดประสงค์
ของการสอนทุกวิชา เลือกประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่เด็ก เลือกวิธีสอน และ
อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสม
5. จัดการเกี่ยวกับสาขาวิธีสอน และการใช้อุปกรณ์การสอน
การใช้หนังสือแบบเรียน รวมถึงเอกสารทางวิชาการ
6. ช่วยประสานงานทุกฝ่าย และจัดหาความสะดวกต่าง ๆ
เกี่ยวกับการเรียนการสอน
7. มีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลการศึกษา รวมทั้ง
วิจัยโครงการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

วินัย เกษมเศรษฐ (2521: 16-19) กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์
มีหน้าที่ ดังนี้

1. เป็นผู้นำของกลุ่มบุคคล
2. เป็นผู้สร้างขวัญและส่งเสริมให้มีความเจริญงอกงามในอาชีพ
3. เป็นบริการในทางปรึกษาหารือ
4. เป็นผู้ประสานงาน
5. เป็นผู้พัฒนาและใช้หลักสูตรในระดับท้องถิ่น
6. เป็นผู้อำนวยความสะดวก

สงัด อุทรานันท์ (2530: 63-64) กล่าวว่า ในการจัดการ
นิเทศการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องมีบทบาท
และหน้าที่สำคัญ ดังนี้

1. ร่วมวางแผนงานในการปฏิบัติงาน โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย และกำหนดทางเลือก รวมทั้งวางแผนงานในการปฏิบัติงาน
2. เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ในสิ่งที่จะปฏิบัติ หากศึกษานิเทศก์ไม่มีความถนัดในเรื่องใด ก็เป็นหน้าที่ที่ศึกษานิเทศก์จะต้องแสวงหาวิทยากรจากแหล่งอื่นมาช่วย ให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
3. กำหนดการนิเทศการปฏิบัติงาน โดยการมีส่วนร่วมในการทำงาน ให้ความแนะนำ ปรึกษา ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขจุดบกพร่อง และชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศใ้พัฒนาตนเอง
4. ทำการสร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงาน ใ้พัฒนาตนเองควยความมั่นใจ
5. กำหนดการประเมินผล การจัดการนิเทศการศึกษาเพื่อหาทางปรับปรุง แก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ หรือเพื่อหาทางยกระดับคุณภาพของผลการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

นิติตปริญญาโท สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร รุ่นที่ 25 (2531: 54-60) ไ้สรุปบทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ไว้ว่า มีหน้าที่ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนนิเทศ
2. นิเทศสถานศึกษา
3. เป็นวิทยากร ประชุม อบรม สัมมนา
4. นิเทศการใช้นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการจัดการเรียนการสอน
5. ประมุขนิเทศครูบรรจุนใหม่
6. ส่งเสริมการนิเทศภายใน
7. ประสานงานวิชาการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. ประเมินผลการนิเทศ

9. วิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศ
10. สร้างหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน หนังสือเรียน
11. จัดทำเอกสารวัสดุหลักสูตร
12. สร้างสื่อ และพัฒนาสื่อประกอบการสอน
13. วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร
14. บทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไป
15. การวางแผนพัฒนาการศึกษา
16. ประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

จากหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ ตามที่นักการศึกษา
 ไก่กล่าวนั้น จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน
 กล่าวคือ งานที่สำคัญของศึกษานิเทศก์ คือ งานด้านวิชาการ อันได้แก่ การ
 ปรับปรุงการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การศึกษาทดลอง วิจัย และ
 การประเมินผลการศึกษา ส่วนงานอื่น ๆ นอกจากนั้น ก็เป็นงานเกี่ยวกับการ
 ให้บริการด้านการศึกษาแก่ครู การวางแผนในการปฏิบัติงาน การประสานงาน
 และการประสานประโยชน์ ระหว่างครู เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา และชุมชน
 ให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่
 กว้างขวาง สัมพันธ์กับงานด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้
 ศึกษานิเทศก์จะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย
 ของการนิเทศการศึกษา

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
 พ.ศ. 2530 กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ว่ามีหน้าที่รับผิดชอบ
 ในการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ดังต่อไปนี้

1. นิเทศบุคลากรในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้งสายปฏิบัติ
 การสอน สายสนับสนุนการสอน และสายบริหาร

1. กำหนดการวางแผน และประเมินผลงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัด

2. ศึกษา คนควา ทูลอง วิจัย เพื่อปรับปรุงและพัฒนา งาน ที่จะช่วยเหลือ แนะนำ แก้ปัญหา และส่งเสริมโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในคานการบริหารงาน วิชาการ งานธุรการ งานปกครอง งานบริการ งานอาคารสถานที่ และการเรียนการสอน

3. กำหนดการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่แนว ปฏิบัติแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศึกษาสงเคราะห์ ทั้งในคานการบริหาร การบริการ อาคารสถานที่ และการเรียนการสอน

4. รายงานผลการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวทาง การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด ใน ภาพรวม เสนอกรมสามัญศึกษา

5. ประสานการดำเนินงานกับศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัด ในการวิเคราะห์ ปัญหาความต้องการและแนวทางแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทั้งการประสานงาน การรายงาน ผลการนิเทศการศึกษาในภาพรวม เสนอกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2530: 5-6)

ภายในขอบเขตของหน้าที่ ของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ที่กำหนด กไว้ ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา มีหน้าที่เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดการวางแผน และประเมินผลงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัด

2. ศึกษา คนควา ทูลอง วิจัย เพื่อปรับปรุง และพัฒนา งาน ที่จะช่วยเหลือ แนะนำ แก้ปัญหา และส่งเสริมโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ในคานการบริหารงาน วิชาการ งาน ธุรการ งานปกครอง งานบริการ งานอาคารสถานที่ และการเรียน การสอน

3. กำหนดการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและเผยแพร่แนว ปฏิบัติแก่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ทั้งในคาน การบริหาร การบริการ อาคารสถานที่ และการเรียนการสอน

4. ประสานการดำเนินงานกับศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง

และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัด ในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา รวมทั้ง ประสานงาน การรายงานผลการนิเทศการศึกษาในภาพรวมของ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา เสนอกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2530: 6-7)

ภายในขอบเขตของหน้าที่ ของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ที่กำหนดไว้ ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัด มีหน้าที่เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ทำเนิการประเมินมาตรฐานทางวิชาการ ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำสถิติข้อมูลทางกานวิชาการของโรงเรียน สังกัด กรมสามัญศึกษาในจังหวัด เพื่อใช้ในการเผยแพร่ แนะนำ แก้ปัญหา และจัดทำรายงาน
2. ทำเนิการสำรวจ และประเมินสภาพความต้องการเพื่อใช้ ในการวางแผน ทำเนิการช่วยเหลือโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด รวมทั้งประสานงาน และให้ความร่วมมือกับศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง และศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา ในการวิจัย เผยแพร่ และส่งเสริมงานวิชาการของ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด
3. ทำเนิการทางกานวิชาการ ใ้กับคณะกรรมการสามัญศึกษา จังหวัด
4. ประสานงาน และให้ความร่วมมือ ในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานทางกานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนในจังหวัด รวมทั้ง รัับปัญหาเร่งควนของกลุ่มโรงเรียนในจังหวัด เสนอศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา และศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง
5. ประสานการดำเนินงานกับศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วน กลาง และศึกษานิเทศก กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ในการ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวทางแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการ จัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด รวมทั้ง ประสานงานการรายงานผลการนิเทศการศึกษาในภาพรวม ของ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด เสนอกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2530: 7-8)

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ประจำเขตการศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ประจำเขตการศึกษา ให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ.2530 ไว้ดังนี้

1. แนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
2. จัดอบรม ประชุม สัมมนา
3. สร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
4. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่
5. งานพัฒนาหลักสูตร
6. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรและองค์กรในโรงเรียน
7. งานอื่น ๆ ตามที่ไ้ได้รับมอบหมาย (กรมสามัญศึกษา 2531: 12-16)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ไ้มีผู้สนใจทำการวิจัยไว้ ดังนี้

ทาการ์ท (Taggart 1946: 37-38) ศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ ที่ศึกษานิเทศก์ทั่วสหรัฐอเมริกาไ้ปฏิบัติ พบว่า การปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้ คิดเป็นร้อยละของการปฏิบัติหน้าที่มากนอยความสำคัญ คือ ร่วมประชุมกับสมาคมอาชีพ ร้อยละ 100 อภิปรายถึงปรัชญาหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษากับครู ร้อยละ 97 จัดประชุมกลุ่มอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 96 พบปะปรึกษากับครูเป็นรายบุคคล ร้อยละ 95 อภิปรายวิธีสอนต่าง ๆ ร่วมกับครู ร้อยละ 94 รวมเป็นกรรมการของสมาคมอาชีพ ร้อยละ 89 ช่วยครูจัดและปรับปรุงหน่วยการสอน ร้อยละ 86 ร่วมกับครูจัดโครงการปรับปรุงหลักสูตร ร้อยละ

85 เสนอผลการทดสอบให้ครูทราบเพื่อนำไปปรับปรุงการสอนของคนให้
 ก็ขึ้น ร้อยละ 82 รวมประเมินผลการใช้ห้องสมุดและเลือกหนังสือเข้า
 ห้องสมุด ร้อยละ 81 เป็นที่ปรึกษาประชุมครูในท้องถิ่น ร้อยละ 79
 รวมกับที่ปรึกษาฝ่ายหลักสูตรจัดทำ วิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตร ร้อยละ
 78 สัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ร้อยละ
 70 เขียนหรือปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตร ร้อยละ 69 จัดลำดับความ
 คอเนื่องและขอบเขตของวิชาต่าง ๆ ร้อยละ 65 สัมภาษณ์ครูและคนงาน
 ใหม่ ร้อยละ 64 จัดโครงการประเมินผลของโรงเรียน ร้อยละ 62
 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือหน่วยการสอนเพื่อให้ครูได้ใช้ ร้อยละ 54 จัดการ
 ประชุมปฏิบัติการให้แก่ครูในท้องถิ่น ร้อยละ 53 ตรวจสอบฟิล์มภาพยนตร์ ภาพ
 นิ่ง ระเบิดหรือข้อบันทึกต่าง ๆ ก่อนการนำไปใช้ ร้อยละ 47 ให้ความแนะนำ
 เกี่ยวกับการใช้วัสดุทัศนศึกษาแก่ครู ร้อยละ 46 เตรียมเขียนรายงานเขียน
 ชั้นเรียนเสนอศึกษาธิการ ร้อยละ 45 เขียนบทความเกี่ยวกับการศึกษาลง
 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 44 จัดทำแบบทดสอบสำหรับผู้บริหาร ร้อยละ 42
 วางแผนสาริการสอน ร้อยละ 39 จัดวัสดุอุปกรณ์ทัศนศึกษา ร้อยละ 39
 แจกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ทัศนศึกษา ร้อยละ 36 เขียนบทความลงวารสาร
 ทางวิชาการ ร้อยละ 29 ตรวจสอบ ร้อยละ 26 และเขียนหรือร่วม
 เขียนตำราเรียน ร้อยละ 14

สเปียร์ (Spears 1954: 175) ได้สำรวจเกี่ยวกับการแบ่งเวลา
 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สรุปผลได้ดังนี้ ศึกษานิเทศก์แบ่งเวลา
 ในการทำงานร่วมกับครู 45 % ใช้เวลารวบรวมวัสดุอุปกรณ์การสอน 10 %
 เวลาสำหรับสาริการสอน 5 % ใช้เวลาร่วมประชุมกับครู 11 % เวลา
 ทำการวิจัยและวางแผนงาน 14 % และใช้เวลาทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 ของ 9 %

แอมม็อค (Hammock 1955: 27) ได้กล่าวถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของ
 ศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการสำรวจทั้งสหรัฐอเมริกา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย
 เพื่อสำรวจว่า ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่อะไร มากน้อยเพียงใด ซึ่งพอจะสรุปอันคืบ

ความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ร่วมประชุมกับสมาคมอาชีพ อภิปราย ถึงหลักปรัชญาหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษากับครู จัดประชุมกลุ่มอภิปราย ปัญหาที่เกิดขึ้น เยี่ยมชั้นเรียน พบปะปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครูเป็นรายบุคคล อภิปราย ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับครู ร่วมเป็นกรรมการของสมาคมอาชีพ ช่วยครูจัดและ ปรับปรุงหน่วยการสอน ร่วมกับครูจัดปรับปรุงหลักสูตร เสนอผลการทดสอบ ให้ครูทราบเพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ช่วยประเมินผลการใช้ห้องสมุด เป็นที่ปรึกษาในการประชุมครูในท้องถิ่น ร่วมวิเคราะห์ปรับปรุงหลักสูตร สัมภาษณ์ครูและคนงานใหม่ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครูใช้ จัดทดสอบมาตรฐาน ทำงานร่วมกับครู-สาธิตการสอน เขียนบทความลงวารสารทางวิชาการ ตรวจสอบ และเขียนหรือร่วมเขียนตำราเรียน

อดัมส์และโบว์ (Adam and Bowie 1957: 211-215) ได้ศึกษา เรื่อง How We Learn : Implication for Supervision พบว่า การนิเทศการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ศิษยานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือ การให้บริการแก่ครู ไม่ใช่เป็น ผู้บังคับบัญชา

เคอร์ท (Kurtz 1958: 147-158) ได้ศึกษาเรื่อง "An Intern Experience Elementary School Supervision" ในปี 1958 ผลการวิจัย พบว่า ศิษยานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อครูและผู้บริหาร ในเรื่องการประชุมงาน การแนะนำ และการจูงใจ การสังเกตการสอน การสาธิตการสอน การวางโครงการนิเทศ การเข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนา ทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรหลักสูตร การประเมินผล การคัดเลือก อุปกรณ์การสอน ทำการศึกษาวิจัย ประมุขนิเทศครูใหม่และนักเรียนครู ประเมิน ผลความก้าวหน้า และผลที่ได้รับจากการศึกษา วางโครงการร่วมกับครูใหญ่ ในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนหน้าที่ทางอ้อม คือ การเสนอโครงการทางการศึกษา และเข้าร่วมในโครงการการศึกษาของรัฐ สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน กับโรงเรียน บริการให้คำปรึกษา และอื่น ๆ

กวินน์ (Gwynn 1961: 24-26) สํารวจความคิดเห็นของครู ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จาก New England, North Central, School Central และ South Atlantic ในปี 1953 โดยกำหนด ใหญ่คอยแบบสอบถามของวิธีการที่ศึกษานิเทศก์ควรจะให้ความช่วยเหลือแก่ครูมาคนละ 5 อย่าง ผลปรากฏว่า ความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่เห็นว่า หน้าที่อันค้ำประกันของศึกษานิเทศก์ คือ การอุทิศตน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการวางโครงการสอน และให้ครูสามารถนำโครงการสอนไปใช้ อย่างใดผลดี หน้าที่ประการที่สอง คือ ศึกษานิเทศก์ต้องให้ความช่วยเหลือ ในการแก้ปัญหาส่วนตัวของครู นอกจากนั้น การปรับปรุงหลักสูตร การ สร้างหน่วยการสอน และการจัดหาอุปกรณ์การสอนก็เป็นความข้องการที่อยู่ ในระดับสูงเช่นกัน ความข้องการอันค้ำสุดท้าย ซึ่งมีผู้เห็นคว้น้อยที่สุด ใดแก่ การจัดอบรมครูประจำการและการสอนแทนครู

กัสส์ (Guss 1969: 84-86) ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของครู ที่มีต่อการนิเทศ พบว่า ครูเห็นว่าการนิเทศยังไม่เป็นศูนย์กลางในการปรับปรุงการเรียนการสอน และยังไม่ได้เตรียมช่วยในการสอน และพบว่า ครู คองการนิเทศที่ช่วยพวกเขาในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

คาร์แมน (Carman 1971: 4406-A) ได้วิเคราะห์บทบาทของ ศึกษานิเทศก์ทั่วไป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 - 1969 จากรายงานปรากฏว่า ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั่วไปได้แก่

1. ร่วมมือในการประชุม อบรมครู และการจัดประชุมกลุ่มย่อย
2. ปรับปรุงและส่งเสริมกํานมมนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน
3. ช่วยเหลือโดยให้บริการคําปรึกษาหารือ และให้บริการ กานการสอน

กัสส์ (Guss 1973: 83-85) ได้รายงานผลการวิจัยของ Indiana Association for Supervision and Curriculum Development

ในปี 1961 เกี่ยวกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สรุปว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ ทำหน้าที่จัดห้องสมุดและโสตทัศนูปกรณ์ ให้คำแนะนำทางวิชาชีพและช่วยเหลือ ครู ปรับปรุงหลักสูตร ตรวจสอบแบบเรียน ทดสอบและประเมินผล ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับครู และพบว่า ศึกษานิเทศก์ให้ช่วยเหลือครูในคำสอนต่อไปนี้ มากที่สุด คือ ช่วยเหลือครูใหม่ปรับปรุงห้องเรียน ให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคล และเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน แนะนำเพื่อบำรุงขวัญครู นอกจากนี้ยังพบว่า ศึกษานิเทศก์ให้ช่วยเหลือครูในคำสอนต่อไปนี้ น้อยที่สุด คือ ประเมินผลงานครู ทำงานธุรการ เขียนรายงานและเก็บรักษามันที่ติดต่างๆ

เสกสรรค์ นาควงศ์ (2522: ง-จ) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทและ หน้าที่ของศึกษานิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษา พบว่า ศึกษานิเทศก์วิชาพลศึกษา มีบทบาท ดังนี้คือ วางแผนร่วมกับครู ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดทำหนังสืออ่านประกอบ รับผิดชอบในการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา จัดทำข้อสอบมาตรฐาน จัดประชุมสัมมนาบุคลากรวัดและประเมินผล ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประดิษฐ์ บำรุงรักษา ซ่อมแซมอุปกรณ์ เสนอแนะอุปกรณ์ กีฬาสำหรับโรงเรียน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดแข่งกีฬาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมนันทนาการ วิเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ เป็นที่ปรึกษาในการฝึกอบรมครูพลศึกษา และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

พัชรี ศิลปชัย (2524: จ) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการทางค่าน การนิเทศของครูพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยมและครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการให้ ศึกษานิเทศก์พลศึกษาช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้ คือ การอบรมและจัดให้มีการ แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนทางพลศึกษา แนะนำวิธีสอนใหม่ ๆ แนะนำการผลิตอุปกรณ์ ให้ความรู้ทางค่านการวัดและการประเมินผลวิชา พลศึกษา วิเคราะห์ปัญหาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน และทำการนิเทศในลักษณะ

ของการเยี่ยมเยียน สาธิต และประชุมชี้แจง

ศิริพร สุขขร (2524: บทคัดย่อ ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษามัธยมศึกษาและทัศนคติของครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสของงานนิเทศ การศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนรัฐบาล ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการสอนวิชาภาษา ฝรั่งเศส ก็คือ การตรวจเยี่ยมของศึกษานิเทศก์น้อยเกินไป การนิเทศได้ มุ่งเน้นทางทฤษฎีมาก และการแนะนำของศึกษานิเทศก์ยากแก่การนำไป ปฏิบัติ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับวิธี สอนภาษาฝรั่งเศส และต้องการให้จัดทำข้อสอบมาตรฐาน ให้การอบรม แก่ครูก่อนประจำการ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่ครูในการผลิตสื่อการสอน จัดทำโครงการสอน และคู่มือครู

เทียม เติมสงวนวงศ์ (2524: บทคัดย่อ ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 8 พบว่า สภาพการนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะ ดังนี้คือ จำนวนศึกษานิเทศก์ที่ทำการ นิเทศการสอนวิทยาศาสตร์และจำนวนโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน ศึกษานิเทศก์ ไม่สามารถสนองความต้องการของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ได้ การนิเทศการ สอนไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบ งานของศึกษานิเทศก์มีมากเกินไป ขาด แคลนวิสัยอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ขยับประมาณส่วนมากใช้จ่ายในการอบรมครู ประจำการและผู้บริหารโรงเรียน มีหน่วยงานหลายหน่วยที่รับผิดชอบในการ อบรมครูประจำการ ทำให้ไม่สะดวกในการติดตามผลการฝึกอบรม ศึกษานิเทศก์ การสอนวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปได้รับความยอมรับนับถือจากครูวิทยาศาสตร์

ในเรื่องการบริหารการนิเทศ พอสรุปได้ว่าเป็นไปใน 3 ลักษณะ คือ (1) ด้อยตามแนวทางการปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ (2) คำนึง ถึงความต้องการของโรงเรียน (3) คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดย ส่วนรวม

การดำเนินการนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ (1) จัดประชุม อบรม สัมมนา ครูอาจารย์หรือผู้บริหารการศึกษา (2) ประเมินผลงานทางวิชาการ (3) เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา (4) จัดทำคู่มือครูและหนังสือประกอบการเรียนการสอน (5) ปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา (6) นิเทศการสอนและบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในขอบเขตความรับผิดชอบ (7) พัฒนาหลักสูตร คัดเลือกแบบเรียน และหนังสือประกอบการเรียนการสอนและ (8) ศึกษา ทดลอง วิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอน

สำหรับปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์มีปัญหาและอุปสรรค คือ การวางแผนไม่รัดกุมพอ การจัดองค์การไม่เหมาะสม ขาดบุคลากรที่มีความสามารถสูง การประเมินผลไม่ทันต่อเหตุการณ์ ขาดแคลนงบประมาณ มีหลายหน่วยงานปฏิบัติงานซ้ำซ้อนในโรงเรียน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ และอาคารไม่เป็นสัดส่วน

ศศิยา โสรัสสุชะโต (2524: 93-94) ใ้วิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู พบว่า การจัดอบรมแต่ละครั้งของศึกษานิเทศก์ ทำให้เกิดปัญหา เพราะในการจัดอบรมแทนที่ครูจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิธีสอน ศึกษานิเทศก์มักจะให้ความรู้ทางวิชาการซึ่งครูก็ทราบอยู่แล้ว นอกจากนี้ ในการอบรมแต่ละครั้ง ครูที่เข้าอบรมมักจะต้องไปนั่งทำโครงการสอนหรืองานอื่น ๆ ซึ่งดูเหมือนว่า เป็นการเพิ่มผลงานของศึกษานิเทศก์ แทนที่จะเป็นประโยชน์แก่ครู ทำให้ครูไม่อยากจะรับการอบรม

ศุภลักษณ์ คุณาทอง (2525: 145-151) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษาในทัศนะของผู้บริหารครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 9 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในคาบ

การนิเทศการสอนในโรงเรียน กำนพัฒนาหลักสูตร กำนบริหารงานวิชาการ
 กำนการศึกษา ทดลอง วิจัย และเขียนบทความทางวิชาการ และกำนบริหาร
 ทางการศึกษา ปรากฏว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อย
 ทุกกำน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของ
 ศึกษานิเทศก์ ที่เป็นปัญหามาก คือ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบกับครูเพื่อ
 การนิเทศน้อยเกินไป จำนวนของศึกษานิเทศก์ต่อจำนวนครูและโรงเรียน
 ไม่ได้สัดส่วนกัน เอกสารหลักสูตร และเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศ มี
 ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาเอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น ซากแคลน
 ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ซากการวางแผนงานนิเทศการ
 ศึกษาด้วยกัน และซากการติดตามผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

วิลาวัลย์ จำรูญโรจน์ (2526: จ-ฉ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาเกี่ยว
 กับการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ซากการประสาน
 งานกันระหว่างผู้นิเทศภายในโรงเรียน กับศึกษานิเทศก์จากกระทรวงศึกษาธิการ
 ศึกษานิเทศก์ไม่มีเวลาทำการวิจัย ศึกษานิเทศก์ซากงบประมาณในการจัด
 ประชุมเพื่อเผยแพร่ความรู้กำนการวิคผล ซากการประสานงานกับกรมวิชาการ
 ในการวิเคราะห์และประเมินผลการใช้หนังสือเรียนในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์
 ซากการตรวจสอบและติดตามผลการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

กรมสามัญศึกษา (2527: บ8-บ10) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ
 ประเมินผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
 ผลกระทบของผลงานของศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้
 ว่า ครูไม่เคยได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์เลย ร้อยละ 60.00 ครูได้เข้า
 ร่วมประชุมอบรมตามโครงการของหน่วยศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 29.38 ครูได้
 รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับงานของตน ร้อยละ 41.74 ครูได้เคยอ่านรายงานการ
 วิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 10.94

ชานาญ ม่วงศรีศักดิ์ (2527: 99-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของครูภาษาไทย ในเขตการศึกษา 8 พบว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน สภาพที่ศึกษานิเทศก์เขตปฏิบัติอยู่ ครูมีความเห็นว่า เป็นการให้ครูปฏิบัติงานแต่งงานของศึกษานิเทศก์ แนวทางการสอนที่ครูได้รับจากศึกษานิเทศก์เขต กับกรมวิชาการเป็นคนละแนวกัน สร้างความสับสนให้กับครูผู้สอนเป็นอย่างมาก

สมนึก แสงวิเชียร (2528: ๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์วิชาภาษาอังกฤษ ในเขตการศึกษา 3 พบว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูสอนภาษาอังกฤษมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมว่า ศึกษานิเทศก์วิชาภาษาอังกฤษมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด 5 ด้าน คือ ด้านการอำนวยความสะดวกในการใช้ และจัดทำสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ด้านการนิเทศและอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ ด้านการผลิตและเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ ด้านการค้นคว้าทดลองและวิจัยทางภาษาอังกฤษ ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่วนอีก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และด้านความสัมพันธ์กับครูสอนภาษาอังกฤษ พบว่า ศึกษานิเทศก์วิชาภาษาอังกฤษมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ชนิษฐา เห็นดี (2529: 185-186) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2525 ในเขตการศึกษา 10 พบว่า ในการพิจารณาจัดทำคู่มือครู แผนการสอน ปฏิทินปฏิบัติงานของรายวิชาต่าง ๆ เพื่อใช้ในกลุ่มโรงเรียนนั้น บทบาทของศึกษานิเทศก์ในเรื่องของการมีส่วนร่วม ศึกษานิเทศก์ไม่เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนเลย เพราะมีงานในหน้าที่มาก บุคลากรมีจำนวนจำกัด และที่สำคัญก็คือ โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญแก่ศึกษานิเทศก์

จึงทำให้ในวันแค่นี้จะถูกสหประชาชาติในโรงเรียนไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เสนอมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่า ทางราชการได้กำหนดหน้าที่ให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานแล้ว แต่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สภาพการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใกล้เคียงกัน อยู่ในเกณฑ์น้อยทุกด้าน ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ประจำเขตการศึกษา 1 ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน สังกัดกรมสามัญศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ประจำเขตการศึกษา ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ทั้ง 12 เขตการศึกษา เพื่อจะไต่ทราบดีถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบว่า ใกล้เคียงหรือไม่ ถ้าปฏิบัติ ปฏิบัติอย่างไร และมีผลผลิตซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่อะไรบ้าง จากการปฏิบัติงานนั้น ตลอดจนศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้ว ย่อมนำไปปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ของฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอนประจำเขตการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อไป